

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ
จัดทำแผนแม่บทกรุงเทพมหานครว่าด้วยการ
เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๖

จัดทำโดย นางสาวสุภาภรณ์ กิตติวิโรดม
ตำแหน่ง นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการ
สังกัด กลุ่มงานศึกษาและวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม
กองจัดการคุณภาพอากาศและเสียง สำนักสิ่งแวดล้อม

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารมหานครระดับต้น รุ่นที่ ๒๐
สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗

บทสรุปผู้บริหาร

แผนแม่บทกรุงเทพมหานครว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๖ เป็นแผนระดับเมืองที่เป็นแนวทางในจัดทำแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการผลกระทบและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของกรุงเทพมหานครอย่างเป็นระบบ ซึ่งมาตรการที่กำหนดขึ้นอาจจะมีผลกระทบต่อส่วนได้ส่วนเสียของประชาชน โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ กำหนดให้การดำเนินโครงการใดๆของรัฐที่มีผลกระทบต่อประชาชนนั้น ต้องจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างทั่วถึงก่อนดำเนินการ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการมีส่วนร่วมของประชาชนนอกเหนือจากการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนแม่บทกรุงเทพมหานครว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๖ ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนแม่บทอย่างกว้างขวาง ตั้งแต่ระยะเริ่มต้นของกระบวนการจัดทำแผน การกำหนดมาตรการ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ไปจนถึงการนำไปปฏิบัติและเพื่อรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากการมีส่วนร่วมของประชาชน ไปปรับปรุงให้แผนแม่บทฯ มีความครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนการประกาศใช้แผนแม่บทกรุงเทพมหานครว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๖ ทั้งนี้เพื่อสร้างการยอมรับและเชื่อมั่นต่อประชาชนว่ามาตรการหรือโครงการที่กำหนดตามแผนยุทธศาสตร์จะช่วยลดผลกระทบและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้

ปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ การเตรียมความพร้อมของกองจัดการคุณภาพอากาศและเสียงโดยวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร หรือ SWOT Analysis และ หลักการบริหารการมีส่วนร่วม โดยจะเพิ่มช่องทางการมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่การประชาสัมพันธ์ ได้แก่ การจัดทำเอกสารเผยแพร่ การแถลงข่าว และการเผยแพร่ทางสื่อออนไลน์ เพื่อให้ทราบถึงกรุงเทพมหานครจะจัดทำแผนแม่บทฯ และเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการกำหนดมาตรการเพื่อลดผลกระทบและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ โดยการสอบถามความคิดเห็น การประชุมเชิงปฏิบัติการ การสนทนากลุ่มย่อย ก่อนที่จะประกาศใช้แผนแม่บทฯ รวมทั้งมีวิธีการติดตามและประเมินผลการดำเนินการเป็นระยะๆ ตลอดช่วงการนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ

กรุงเทพมหานครควรจัดให้ประชาชนมีการมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นเริ่มต้นการจัดทำแผนแม่บทไปจนถึงสิ้นสุดโครงการ และควรมีการติดตามและประเมินผลเป็นระยะๆ ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนรู้สึกเป็นเจ้าของและมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรการของแผนยุทธศาสตร์แต่ละด้าน มุ่งหวังให้เกิดการยอมรับและให้ความร่วมมือที่จะปฏิบัติตามเพื่อลดผลกระทบและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ นอกจากนี้ กรุงเทพมหานครควรจัดกิจกรรมฟื้นฟูเครือข่ายความร่วมมือลดปัญหาภาวะโลกร้อน ระหว่างกรุงเทพมหานครและหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ๓๕ องค์กร และควรจัดสรรงบประมาณเพื่อการประชาสัมพันธ์และสร้างช่องทางเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างต่อเนื่อง

๑. **ชื่อเรื่อง** การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทกรุงเทพมหานครว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๖

๒. **หลักการและเหตุผล**

วิสัยทัศน์กรุงเทพมหานคร พ.ศ.๒๕๖๓ (Bangkok ๒๐๒๐) “กรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางของภูมิภาค เจริญก้าวหน้าทัดเทียมเมืองชั้นนำ มีสิ่งแวดล้อมดี และเป็นมหานครน่าอยู่อย่างยั่งยืน” ตามแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ๑๒ ปี ระยะที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๕๖-๒๕๕๙) ยุทธศาสตร์ที่ ๓ พัฒนากรุงเทพมหานครให้เป็นมหานครแห่งสิ่งแวดล้อม (Striving for Green Bangkok) ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓.๗ รับมือผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ กลยุทธ์ที่ ๓.๗.๑ สร้างความเข้มแข็งให้กรุงเทพมหานครในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

สำนักสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในการจัดทำแผนปฏิบัติการว่าด้วยการลดปัญหาภาวะโลกร้อนของกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๕ และปัจจุบันกำลังดำเนินการจัดทำแผนแม่บทกรุงเทพมหานครว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๖ โดยได้รับความสนับสนุนจาก JICA ภายใต้โครงการความร่วมมือด้านเทคนิคในการจัดทำแผนแม่บทกรุงเทพมหานครว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๖ (Technical cooperation project for Bangkok Master Plan on Climate Change ๒๐๑๓-๒๐๒๓) ซึ่งแผนแม่บทฯนี้จะบรรจุกรอบแผนการดำเนินงานทั้งด้านการลดผลกระทบ(Mitigation) และการปรับตัว (Adaptation) เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ประกอบด้วย ๕ ด้าน ได้แก่ (๑) การขนส่งที่ยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (๒) การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและการใช้พลังงานทางเลือก (๓) การจัดการขยะและการบำบัดน้ำเสียอย่างมีประสิทธิภาพ (๔) การวางผังเมืองสีเขียว และ (๕) แนวทางการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

โครงการความร่วมมือด้านเทคนิคในการจัดทำแผนแม่บทกรุงเทพมหานครว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๖ ในช่วงระยะเวลา ๒ ปี (พ.ศ.๒๕๕๖-๒๕๕๘) มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดเตรียมแผนแม่บทฯที่พร้อมจะนำไปใช้ในการปฏิบัติจริง และมีเป้าประสงค์ ๒ ประการ คือ ๑. กรุงเทพมหานครมีแผนแม่บทฯที่จะนำไปใช้ได้เหมาะสมกับอำนาจหน้าที่ ๒. หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบของกรุงเทพมหานครสามารถบริหารจัดการ ติดตาม และประเมินผลความก้าวหน้าในการดำเนินการตามแผนแม่บทฯได้ และได้กำหนดกระบวนการจัดทำ(ร่าง)แผนแม่บทฯ มีขั้นตอนดังนี้

๑. แต่งตั้งคณะกรรมการกำกับและประสานความร่วมมือโครงการ Bangkok Master Plan on Climate Change ๒๐๑๓-๒๐๒๓ (Steering Committee: SC) คณะทำงานอำนวยการขับเคลื่อนแผนแม่บทกรุงเทพมหานครว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๖ (Working group: WG) และคณะทำงานขับเคลื่อนแผนการดำเนินงานทางเทคนิค (Task force: TF)

๒. กำหนดกรอบของแผนแม่บทฯ และหัวข้อที่จะดำเนินการศึกษาทบทวน

๓. ทบทวนแผนปฏิบัติการว่าด้วยการลดปัญหาภาวะโลกร้อนของกรุงเทพมหานคร พ.ศ.๒๕๕๖-๒๕๖๖ โดยการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และจัดทำรายงานการประเมินผล

๔. รวบรวมข้อมูลสถานการณ์ปัจจุบัน และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นโยบาย มาตรการ กิจกรรม

๕. ทบทวนและปรับปรุงการจัดการฐานข้อมูล วิธีการในการคาดการณ์และติดตามผลการปลดปล่อยและการลดก๊าซเรือนกระจก

๖. คัดเลือกมาตรการที่เหมาะสมและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

๗. จัดทำแผนยุทธศาสตร์ และร่างแผนแม่บท

๘. การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อร่างแผนแม่บทฯ

๙. สรุปลงและจัดทำแผนแม่บทฉบับสมบูรณ์

เนื่องจากแผนแม่บทกรุงเทพมหานครว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๖ เป็นแผนระดับเมืองที่ใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการผลกระทบและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของกรุงเทพมหานครอย่างเป็นระบบ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว รวมถึงการวางรากฐานการพัฒนากรุงเทพมหานครให้เป็นมหานครที่มีสิ่งแวดล้อมดีและน่าอยู่อย่างยั่งยืน ซึ่งอาจจะมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชน ประกอบกับการดำเนินโครงการใดๆของรัฐที่มีผลกระทบต่อประชาชนนั้น จำเป็นต้องจัดให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การสอบถามหรือรับฟังความคิดเห็นของประชาชน หรือมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งกฎหมายรัฐธรรมนูญรับรองเป็นสิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ ร่วมรับรู้ ร่วมให้ข้อมูล ร่วมกระทำการ ร่วมตรวจสอบร่วมตัดสินใจ

จากประสบการณ์ที่ผ่านมาในการดำเนินโครงการของรัฐ หรือของกรุงเทพมหานคร มักจะมีข้อจำกัดในเรื่องการประชาสัมพันธ์ การให้ข้อมูลข่าวสาร กลุ่มเป้าหมายไม่ครอบคลุม และการเลือกใช้เทคนิควิธีการมีส่วนร่วม ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง ทำให้ขาดความเชื่อมั่น ไม่ยอมรับ ตัวอย่างกรณีสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้จัดทำแผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ.๒๕๕๔-๒๕๕๓ และได้ดำเนินการรับฟังความคิดเห็นมาหลายครั้ง แต่ก็ยังไม่สามารถประกาศใช้แผนได้ เนื่องจากองค์กรอิสระและประชาชนร้องเรียนว่าวิธีการและกระบวนการจัดทำแผนแม่บทนั้น ยังรับฟังความคิดเห็นไม่ครอบคลุมและไม่สามารถสะท้อนถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง หรือประเด็นที่กำหนดเป้าหมายและมาตรการในการลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก(Greenhouse gases) ไม่ชัดเจน จึงไม่เกิดการยอมรับและเชื่อมั่นว่ามาตรการหรือโครงการเหล่านั้นจะช่วยลดผลกระทบและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้ ทำให้ยังไม่สามารถนำเสนอ (ร่าง) แผนแม่บทดังกล่าวต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาและมอบหมายให้หน่วยงานต่างๆได้นำไปบูรณาการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไปได้

ดังนั้น เพื่อให้แผนแม่บทกรุงเทพมหานครว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๖ ได้รับการยอมรับจากประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ประสบผลสำเร็จ กรุงเทพมหานครจะต้องดำเนินการรับฟังความคิดเห็นและนำข้อเสนอแนะไปใช้ปรับปรุง (ร่าง) แผนแม่บทฯ ก่อนประกาศใช้แผนแม่บทฯ ฉบับสมบูรณ์ และเพื่อประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบูรณาการแผนการดำเนินงานต่อไป

๓. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนแม่บท กรุงเทพมหานครว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๖ ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนแม่บทฯ อย่างกว้างขวางทั้งกระบวนการ ตั้งแต่ระยะเริ่มต้น ขึ้นวางแผน การกำหนดมาตรการ ไปจนถึงการนำไปปฏิบัติ

๒. นำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากการมีส่วนร่วมของประชาชน ไปปรับปรุงให้แผนแม่บทฯ มีความครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนการประกาศใช้แผนแม่บทกรุงเทพมหานครว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๖

๓. เพื่อให้ประชาชนเห็นความสำคัญของแผนแม่บทฯ ยอมรับและให้ความร่วมมือกับภาครัฐและกรุงเทพมหานครในการดำเนินโครงการ/กิจกรรมเพื่อการลดผลกระทบและการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๔. เป้าหมาย

๑. จัดระบบช่องทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนแม่บท กรุงเทพมหานครว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๖ ให้มีช่องทางการมีส่วนร่วม ไม่น้อยกว่า ๓ ช่องทาง

๒. ให้ประชาชนมีส่วนร่วม รับรู้และแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นรูปธรรม (Public opinion) อย่างน้อย ๑ ช่องทาง เพื่อนำความคิดเห็นที่ได้ไปปรับปรุงแผนแม่บทฯ ให้ครบถ้วนสมบูรณ์

๕. ปัจจัยความสำเร็จ

ปัจจัยความสำเร็จของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บท กรุงเทพมหานครว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๖ ประกอบด้วย ๑. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร (SWOT Analysis) ๒. เทคนิคการมีส่วนร่วมของประชาชน และการนำหลัก 4S: หัวใจของการบริหารการมีส่วนร่วม มาใช้

๕.๑ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร (SWOT Analysis)

การวิเคราะห์ปัจจัยภายใน คือ จุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) ขององค์กร และ ปัจจัยภายนอก ได้แก่ โอกาส (Opportunity) และ อุปสรรค (Threat) เพื่อค้นหาว่าองค์กรมีจุดแข็งในเรื่องใดที่จะส่งเสริมให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ สามารถแก้ไขจุดอ่อน หนีโอกาสมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และแปลงอุปสรรคหรือวิกฤตให้เป็นโอกาสได้

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กรคุณภาพอากาศและเสียง สำนักสิ่งแวดล้อมสรุปได้ดังนี้

ปัจจัยภายใน	
จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weakness)
๑. เป็นหน่วยงานหลักที่ดำเนินการในเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ๒. มีเจ้าหน้าที่เป็นนักวิชาการมากกว่า ๙๐% และมีความรู้และสามารถถ่ายทอดความรู้ในเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้ ๓. ข้าราชการมีทักษะความรู้ภาษาอังกฤษ เคยได้รับการฝึกอบรมและดูงานด้านวิชาการในต่างประเทศ อย่างต่อเนื่อง ๔. มีคณะทำงานประชาสัมพันธ์ของกอง ซึ่งจะช่วยในการเผยแพร่ข่าวสารจากกองสู่สื่อประชาสัมพันธ์ของสำนักสิ่งแวดล้อม ได้แก่ เว็บไซต์ วารสารสำนักสิ่งแวดล้อม เป็นต้น	๑. งานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นภารกิจใหม่ ที่ไม่อยู่ใน Job description ของกอง บุคลากรจึงไม่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์เฉพาะในงานด้านนี้ตั้งแต่ต้น ๒. เจ้าหน้าที่ไม่ได้บูรณาการความรู้และประสบการณ์จากการไปฝึกอบรมดูงานมาใช้ประโยชน์ในงาน และไม่มีความรู้สึกความเป็นเจ้าของร่วมกัน (Partnership) ขาดการทำงานเป็นทีม ๓. มีความรู้จำกัดหรือขาดความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ในเรื่องการจัดทำแผนยุทธศาสตร์แต่ละด้าน เช่น แผนด้านการจราจร ด้านพลังงาน เป็นต้น
ปัจจัยภายนอก	
โอกาส (Opportunity)	อุปสรรค (Threat)
๑. โอกาสได้รับการสนับสนุนในการฝึกอบรมและศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ในเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทั้งในและต่างประเทศ ๒. มีเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก กทม. ๓. มีคณะกรรมการและคณะทำงาน ตั้งแต่ SC, WG และ TF ร่วมจัดทำแผนแม่บทฯ	๑. สถานการณ์การเมืองที่เปลี่ยนแปลงทำให้การดำเนินการไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนด ๒. การคัดเลือกที่ปรึกษาและการควบคุมการทำงานของที่ปรึกษาท้องถิ่น (Local consultant) ซึ่งว่าจ้างโดย JICA และ ผู้ประสานงานของญี่ปุ่น อยู่นอกเหนือบทบาทการควบคุมของกอง ๓. การทำงานร่วมกับหน่วยงานภายนอกซึ่งไม่รู้สึกรู้สึกเป็นเจ้าของงาน อาจไม่ได้รับความร่วมมือเต็มที่ หรือขาดการเรียนรู้และทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ

จากผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมองค์กร พบว่ากองจัดการคุณภาพอากาศและเสียงศักยภาพสูงในด้านวิชาการสิ่งแวดล้อมและภาษาอังกฤษที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ สื่อสาร ทำความเข้าใจข้อมูลทางวิชาการจากแหล่งข้อมูลต่างๆ แต่มีข้อจำกัดในเรื่องประสบการณ์และเนื้อหาเชิงลึกที่จะจัดทำแผนยุทธศาสตร์เฉพาะด้านเป็นรายสาขา ในขณะที่เดียวกันก็ยังมีโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนจากภายนอก ทั้งเรื่องการฝึกอบรม เครือข่ายความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อม ตาม TOWS Matrix จัดว่าเป็น “SO Strategy” หรือ “กลยุทธ์เชิงรุก” เป็นการนำเอาข้อได้เปรียบจากจุดแข็งและปัจจัยที่เป็นโอกาสมากำหนดกลยุทธ์เชิงรุก ดังนั้น กรุงเทพมหานครสามารถอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งจากคณะกรรมการกำกับและประสานความร่วมมือโครงการ Bangkok Master Plan on Climate Change ๒๐๑๓-๒๐๒๓ (Steering Committee: SC) คณะทำงานอำนวยการขับเคลื่อนแผนแม่บท

กรุงเทพมหานครว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๖ (Working group: WG) คณะทำงานขับเคลื่อนแผนการดำเนินงานทางด้านเทคนิค (Task force: TF) ซึ่งมีความรู้และรับผิดชอบงานนั้นมาสนับสนุนการจัดทำแผน ทั้งในเรื่องข้อมูล แผนงาน นโยบาย รวมทั้ง พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ๓๕ องค์กร ตาม “ปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือลดปัญหาภาวะโลกร้อน” ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนแม่บท

นอกจาก กองจัดการคุณภาพอากาศและเสียงมีคณะทำงานประชาสัมพันธ์ของกองแล้ว สำนักสิ่งแวดล้อมยังมีกลุ่มงานการมีส่วนร่วมของประชาชน กองนโยบายและแผนงาน ซึ่งปัจจุบันดำเนินการการมีส่วนร่วมในการกิจด้านการจัดการขยะเป็นหลัก สามารถให้การสนับสนุนการมีส่วนร่วมและประชาสัมพันธ์งานด้านการลดผลกระทบและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้ รวมทั้ง งานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศยังเป็นเรื่องที่ผู้บริหารให้ความสำคัญ มีการประสานความร่วมมือกับกองประชาสัมพันธ์ สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร และหน่วยงานภายนอกอย่างต่อเนื่อง

๕.๒ ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่างๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงขั้นติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้ เรียนรู้และปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย ซึ่งกระบวนการดังกล่าวสามารถทำได้หลายรูปแบบหลายระดับ คือ ๑) การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนในการรับรู้รับทราบข้อเท็จจริง ๒) การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นหรือให้ข้อมูล ๓) การร่วมปรึกษาหารือ ๔) การให้อำนาจแก่ประชาชนในการตัดสินใจ ซึ่งเป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น การลงประชามติ องค์ประกอบสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ เป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่อง มีการเรียนรู้ร่วมกันและเน้นการสื่อสารสองทางทั้งภาครัฐและประชาชน มุ่งให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง และเป็นวิธีการเพื่อทำให้การตัดสินใจของรัฐดีขึ้นและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ไม่ใช่เพียงการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นตามกฎหมายหรือเพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้ง(อรทัย ก๊กผล, ๒๕๕๒)

แนวคิดและขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ ควรมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นของกระบวนการจนถึงขั้นสุดท้าย โดยอาศัยเทคนิคที่หลากหลายเพื่อเปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้โดยสะดวก โดยความสมัครใจ และมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นตลอดจนตัดสินใจโดยปราศจากอิทธิพลครอบงำ และความเสมอภาค ซึ่งถือเป็นเงื่อนไขของการมีส่วนร่วมของประชาชน

หลัก๔S: หัวใจของการบริหารการมีส่วนร่วม

Starting Early: เริ่มต้นเร็ว กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนต้องเริ่มต้นระยะแรก มีการให้ข้อมูล กระตุ้นให้เกิดความคิดเห็น ให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนก่อนตัดสินใจ และต้องมีเวลาเพียงพอในการรับฟังความคิดเห็น

Stakeholder: ครอบคลุมผู้ที่เกี่ยวข้อง หลักการสำคัญของการมีส่วนร่วมคือ ให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง ผู้ที่ได้รับผลกระทบหรือมีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงหรือโดยอ้อมควรมีโอกาสเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วม

Sincerity: ความจริงใจ การมีส่วนร่วมต้องดำเนินการอย่างเปิดเผย ซื่อสัตย์ เป็นพื้นฐานของความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจ นำมาซึ่งความร่วมมือ ความเข้าใจและการสื่อสารที่ดี

Suitability: วิธีการที่เหมาะสม การเลือกเทคนิคหรือรูปแบบการมีส่วนร่วมต้องคำนึงถึงความเหมาะสม

เทคนิคการมีส่วนร่วมของประชาชน

- **เทคนิคการให้ข้อมูล** ผ่านช่องทางการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในแบบต่างๆ ได้แก่ เอกสารข้อเท็จจริง จดหมายข่าว รายงานการศึกษา การจัดทำวิดีโอ การจัดตั้งศูนย์ข้อมูล ข่าวสาร การแถลงข่าว เวทีนำเสนอข้อมูล การสื่อสารผ่านวิทยุกระจายเสียง การสัมมนาวิชาการให้กับ สื่อมวลชน โทรทัศน์ หอกระจายข่าวชุมชน ทัศนศึกษา/การเยี่ยมชมโครงการ การนำเสนอ (Presentation) การชี้แจงให้ประชาชนในการประชุมของทางราชการ

- **เทคนิคการรับฟังความคิดเห็น** ได้แก่ การสัมภาษณ์รายบุคคล การสนทนากลุ่มย่อย (focus group) การแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ การสำรวจความคิดเห็น สายด่วนสายตรง การรับฟังความคิดเห็นอย่างเป็นทางการ(ประชาพิจารณ์)

- **เทคนิคการปรึกษาหารือ** ได้แก่ เวทีสาธารณะ การพบปะแบบไม่เป็นทางการ การจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนแก่ชุมชน การประชุมเชิงปฏิบัติการ คณะที่ปรึกษา

ปัจจัยความสำเร็จของโครงการประกอบด้วย

๑. บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจและทักษะในงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นอย่างดี สามารถบูรณาการความรู้จากการฝึกอบรมทั้งในและต่างประเทศมาใช้ในการประชาสัมพันธ์และสร้างความช่องทางการมีส่วนร่วม

๒. ประชาชนมีส่วนร่วมในของการจัดทำแผนแม่บท การประชาสัมพันธ์ การรับฟังความคิดเห็น

๓. มีระบบการติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

๖. การกิจที่ดำเนินการ

ขั้นตอนในการดำเนินการ ประกอบด้วย

๖.๑ การเตรียมการ

๖.๑.๑ เตรียมทีมงาน: ผู้อำนวยการสำนักสิ่งแวดล้อมแต่งตั้งคณะทำงานส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนแม่บทกรุงเทพมหานครว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๖ คณะทำงานประกอบด้วย ผู้อำนวยการกองจัดการคุณภาพอากาศและเสียง เป็นหัวหน้าคณะทำงาน เจ้าหน้าที่กองจัดการคุณภาพอากาศและเสียง และเจ้าหน้าที่กลุ่มงานการมีส่วนร่วมของประชาชน กองนโยบายและแผนงาน เป็นคณะทำงาน หัวหน้ากลุ่มงานศึกษาและวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม เป็นคณะทำงานและเลขานุการ นักวิชาการสิ่งแวดล้อมกลุ่มงานศึกษาและวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม กองจัดการคุณภาพอากาศและเสียง เป็นคณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

นอกจากนั้นหน่วยงานจะต้องเตรียมความพร้อมบุคลากรให้สามารถให้ข้อมูลแก่ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้องตรงกัน โดยให้เจ้าหน้าที่ศึกษาข้อมูลโครงการจัดเตรียมคู่มือการให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อลดความคลาดเคลื่อน

๖.๑.๒ เตรียมงาน: คณะทำงานฯ ศึกษาและวิเคราะห์รายละเอียดข้อมูลผลการดำเนินงานของแผนปฏิบัติการว่าด้วยการลดปัญหาภาวะโลกร้อนของกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๕ สถานการณ์การดำเนินการในปัจจุบัน และ ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญและคณะที่ปรึกษาแต่ละด้าน เพื่อการจัดเตรียมข้อมูลที่จะเผยแพร่แก่ประชาชน ได้แก่ เอกสารข้อเท็จจริง สิ่งพิมพ์ แผ่นพับ โปสเตอร์ จัดทำแบบสำรวจความคิดเห็น สื่อประชาสัมพันธ์ นิทรรศการ เพื่อสนับสนุนการดำเนินการมีส่วนร่วมของประชาชน

๖.๒ ดำเนินการ

๖.๒.๑ คณะทำงานกำหนดกลุ่มเป้าหมายผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ในการดำเนินมาตรการในเรื่องการลดผลกระทบ (Mitigation) และการปรับตัว(Adaptation) เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ (๑) การขนส่งที่ยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (๒) การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและการใช้พลังงานทางเลือก (๓) การจัดการขยะและการบำบัดน้ำเสียอย่างมีประสิทธิภาพ (๔) การวางผังเมืองสีเขียว และ (๕) แนวทางการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๖.๒.๒ คณะทำงานกำหนด วัตถุประสงค์ เป้าหมายของการมีส่วนร่วม และ พิจารณาคัดเลือกเทคนิคหรือรูปแบบกิจกรรมการมีส่วนร่วมที่หลากหลายและเหมาะสมในแต่ละขั้นตอนของการจัดทำแผน

๖.๒.๓ ดำเนินกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในแต่ละขั้นตอนการจัดทำแผนแม่บทฯ ซึ่งตามแผนการดำเนินงานเดิมกำหนดจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนประกาศใช้แผนแม่บทฯ คือ ในขั้นตอนที่ ๖ ตามตารางที่ ๑ แสดงการมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นตอนการจัดทำแผนแม่บทกรุงเทพมหานครว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๖ เท่านั้น ซึ่งอาจซ้ำเกินไป และไม่ได้ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากประชาชนมาปรับปรุงแผนแม่บทฯ

การศึกษานี้จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยจะเพิ่มเติมขั้นตอน ตามตารางที่ ๑ ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๔ คือ การประชาสัมพันธ์ตั้งแต่การริเริ่มโครงการ เพื่อให้ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบว่ากรุงเทพมหานครกำลังดำเนินการจัดทำแผนแม่บทฯ และเห็นความสำคัญของการลดผลกระทบและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยจะใช้เทคนิคการให้ข้อมูล อาศัยการเผยแพร่ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์รูปแบบต่างๆ ได้แก่ สื่อเอกสาร แผ่นพับ การแถลงข่าว สื่อออนไลน์ เป็นต้น

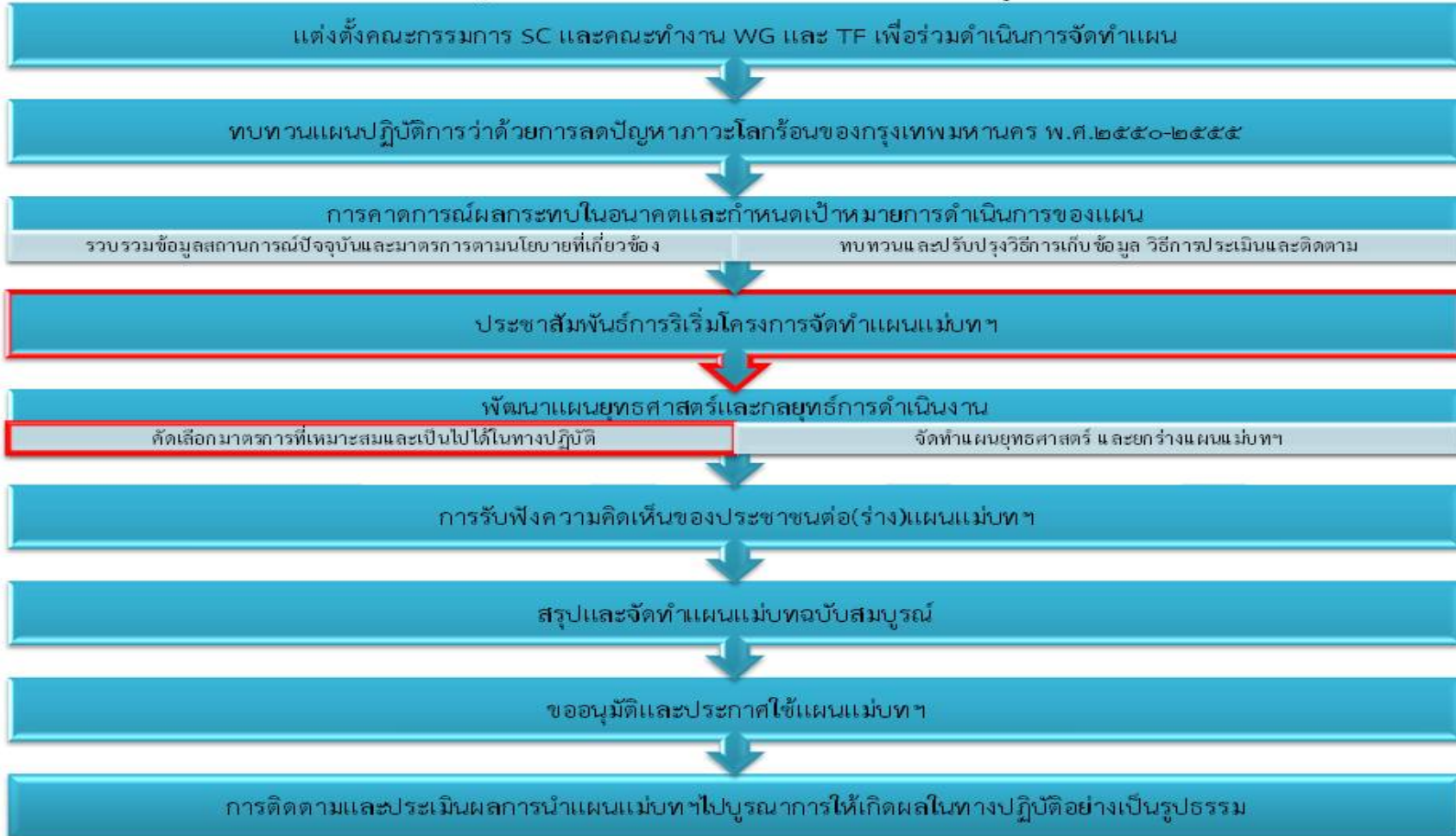
ขั้นตอนที่ ๕ การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การดำเนินการ หัวข้อ ๕.๑ การคัดเลือกมาตรการที่เหมาะสมและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ เพื่อให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะต่อมาตรการและกิจกรรมการดำเนินงานที่ผู้เชี่ยวชาญและคณะทำงานทั้ง ๕ ด้านรวบรวมมานำเสนอ โดยใช้เทคนิคการมีส่วนร่วม ทั้ง ๓ เทคนิค คือ การให้ข้อมูล การรับฟังความคิดเห็น และการปรึกษาหารือ เน้นการสื่อสารสองทาง มีกิจกรรมหลายรูปแบบ ได้แก่ เอกสารข้อเท็จจริงเกี่ยวกับ ผลการศึกษา มาตรการที่เกี่ยวข้อง การสอบถามความคิดเห็น รับฟังข้อเสนอแนะ การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ ๘ การประกาศใช้แผนแม่บทฯ โดยใช้เทคนิคการให้ข้อมูล

ขั้นตอนที่ ๙ การติดตามและประเมินผลการนำไปปฏิบัติ โดยใช้เทคนิคการให้ข้อมูล รับฟังความคิดเห็น

๖.๓ ประมวลผล เพื่อสรุปความต้องการ ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ จากการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกเทคนิคและรูปแบบกิจกรรมการมีส่วนร่วม

ขั้นตอนการจัดทำแผนแม่บทกรุงเทพมหานครว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๖

ตารางที่ ๑ แสดงการมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นตอนการจัดทำแผนแม่บทกรุงเทพมหานครว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๖

ขั้นตอนการจัดทำแผนแม่บทฯ	วัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วม	เทคนิค และ รูปแบบกิจกรรมการมีส่วนร่วม	ผู้รับผิดชอบ/ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม/สิ่งที่ต้องการ
<p>๑. แต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงาน ๓ ชุด ประกอบด้วย</p> <p>๑.๑ คณะกรรมการกำกับและประสานความร่วมมือโครงการ Bangkok Master Plan on Climate Change ๒๐๑๓-๒๐๒๓ (Steering Committee: SC)</p> <p>๑.๒ คณะทำงานอำนวยการขับเคลื่อนแผนแม่บทกรุงเทพมหานครว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๖(Working group: WG)</p> <p>๑.๓ คณะทำงานขับเคลื่อนแผนการดำเนินงานทางด้านเทคนิค (Task force: TF)</p>	<p>เพื่อความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน</p>	<ul style="list-style-type: none"> • การปรึกษาหารือ - คณะที่ปรึกษา 	<p>สำนักสิ่งแวดล้อม(สสล.) หน่วยงานภายในและภายนอก กทม.</p>	
<p>๒. ทบทวนแผนปฏิบัติการว่าด้วยการลดปัญหาภาวะโลกร้อนของกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2550-2555* โดยรวบรวมผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ วิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำรายงานการประเมินผล</p>	<p>เผยแพร่ข้อมูลผลการดำเนินงานตาม แผนปฏิบัติการว่าด้วยการลดปัญหาภาวะโลกร้อนฯ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • การให้ข้อมูล จัดประชุมคณะกรรมการกำกับฯ (SC) รายงานสรุปผลการดำเนินงานตามแผนฯ ๕ ปี 	<p>สสล. และหน่วยงานภายในกทม. ได้จัดประชุมคณะกรรมการกำกับ(SC) และคณะทำงาน (WG) ที่แต่งตั้งเพื่อดำเนินการแผนปฏิบัติการฯ *</p>	<p>สสล. ควรจัดให้มีการแถลงข่าว หรือ เวทีการนำเสนอข้อมูล เพื่อรายงานผลการปฏิบัติงานให้ ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทราบ</p>

ขั้นตอนการจัดทำแผนแม่บทฯ	วัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วม	เทคนิค และ รูปแบบ กิจกรรมการมีส่วนร่วม	ผู้รับผิดชอบ/ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม/ สิ่งที่ต้องการ
๓. การคาดการณ์ผลกระทบในอนาคตและกำหนดเป้าหมายการดำเนินการของแผน				
๓.๑ รวบรวมข้อมูลสถานการณ์ปัจจุบันและมาตรการตามนโยบายที่เกี่ยวข้อง	ต้องการทราบสถานการณ์ การปลดปล่อยGHG และมาตรการ/กิจกรรมที่หน่วยงานต่างๆกำลังดำเนินการอยู่	<ul style="list-style-type: none"> • การปรึกษาหารือ - ประชุมเชิงปฏิบัติการ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 	สสส. TF หน่วยงานที่รับผิดชอบ	จัดทำ สถานการณ์การปลดปล่อยGHG บัญชีมาตรการ/กิจกรรมที่หน่วยงานต่างๆดำเนินการอยู่
๓.๒ ทบทวนและปรับปรุงวิธีการเก็บข้อมูล วิธีการประเมินและติดตามการปลดปล่อยและการลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก (GHG emission and emission reduction) โดยอ้างอิงรูปแบบการรายงานตามมาตรฐานหรือระบบของประเทศ	<ul style="list-style-type: none"> • คาดการณ์ผลกระทบในอนาคตและกำหนดเป้าหมาย 	<ul style="list-style-type: none"> • การปรึกษาหารือ - ประชุมร่วมกับผู้เชี่ยวชาญและหน่วยงานภายนอก 	สสส. TF ผู้เชี่ยวชาญและที่ปรึกษา	
๔. ประชาสัมพันธ์การริเริ่มโครงการจัดทำแผนแม่บทฯ	<ul style="list-style-type: none"> • ต้องการให้ประชาชนทราบว่า กทม.กำลังดำเนินการจัดทำแผนแม่บทฯ • ประชาชนเห็นความสำคัญของการลดผลกระทบและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ 	<ul style="list-style-type: none"> • ให้ข้อมูลพื้นฐาน - เอกสารข้อเท็จจริงของสถานการณ์ การปลดปล่อยGHG และ แนวทางการลดการปลดปล่อยGHG - การแถลงข่าว 	สสส. สำนักงานเขต กองประชาสัมพันธ์ ประชาชน	

ขั้นตอนการจัดทำแผนแม่บทฯ	วัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วม	เทคนิค และ รูปแบบกิจกรรมการมีส่วนร่วม	ผู้รับผิดชอบ/ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม/สิ่งที่ต้องการ
๕. พัฒนาแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การดำเนินงาน โดยวิเคราะห์ปัญหา คัดเลือกมาตรการ/วิธีการที่จะสามารถปฏิบัติได้จริง และระบุทรัพยากรและแผนการที่จะดำเนินการต่อไป				
๕.๑ คัดเลือกมาตรการที่เหมาะสมและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ	<ul style="list-style-type: none"> • นำเสนอมาตรการ กิจกรรมการดำเนินงานที่คณะทำงานแต่ละด้านรวบรวมมา • รับฟังความคิดเห็นต่อมาตรการดังกล่าว พร้อมเปิดรับข้อเสนอแนะแนวทางเลือก/มาตรการใหม่ 	<ul style="list-style-type: none"> • การให้ข้อมูล <ul style="list-style-type: none"> - รายงานผลการศึกษารวบรวมของTF - เวทีนำเสนอข้อมูล • การรับฟังความคิดเห็น <ul style="list-style-type: none"> - สสำรวจความคิดเห็น • การปรึกษาหารือ <ul style="list-style-type: none"> - การประชุมเชิงปฏิบัติการ 	สสส. WG TF ผู้เชี่ยวชาญและที่ปรึกษา ภาคเอกชน ประชาชน	ทราบความต้องการของปชช.ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการลดผลกระทบและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
๕.๒ จัดทำแผนยุทธศาสตร์ และยกร่างแผนแม่บทฯ แยกรายสาขา ๕ ด้าน	รวบรวมแนวคิดจากผู้เชี่ยวชาญและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	<ul style="list-style-type: none"> • การรับฟังความคิดเห็น <ul style="list-style-type: none"> - การสนทนากลุ่มย่อยแยก ๕ ด้าน 	สสส. TF, WG, SC ผู้เชี่ยวชาญและที่ปรึกษา	ควรจัดรับฟังความคิดเห็น
๖. การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อ(ร่าง)แผนแม่บทฯ ตามแผนการดำเนินโครงการกำหนดไว้ ๒ ครั้ง	<ul style="list-style-type: none"> - ยอมรับแผนแม่บทฯ - การให้ความร่วมมือในการดำเนินมาตรการกิจกรรมที่หน่วยงานที่ 	<ul style="list-style-type: none"> • การให้ข้อมูล <ul style="list-style-type: none"> - เอกสารร่างแผนแม่บท - สื่อประชาสัมพันธ์ - โปสเตอร์ 	สสส. WG TF JICA	@ ตามแผนการดำเนินโครงการกำหนดไว้

ขั้นตอนการจัดทำแผนแม่บทฯ	วัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วม	เทคนิค และ รูปแบบกิจกรรมการมีส่วนร่วม	ผู้รับผิดชอบ/ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม/สิ่งที่ต้องการ
	เกี่ยวข้องจะนำไปปฏิบัติ	<ul style="list-style-type: none"> - นิทรรศการ • การรับฟังความคิดเห็น - แบบสำรวจความคิดเห็น - ประชาพิจารณ์ 		
๗. สรุปและจัดทำแผนแม่บทฉบับสมบูรณ์	<ul style="list-style-type: none"> • รวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนและผู้เกี่ยวข้อง 		สสส., WG, TF, SC	
๘. ขออนุมัติและประกาศใช้แผนแม่บทฯ	เผยแพร่แผนแม่บทฯ ไปยังกระทรวงต่างๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภาคเอกชน และประชาชนเพื่อเห็นชอบและให้ความร่วมมือในการดำเนินการ	<ul style="list-style-type: none"> • การให้ข้อมูล - เวทีนำเสนอข้อมูล 	-สสส. -หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง -ประชาชน	มีการหารือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตลอดระยะเวลาของโครงการความร่วมมือ
๙. การติดตามและประเมินผลการนำแผนแม่บทฯไปบูรณาการให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม	<ul style="list-style-type: none"> • เพื่อทราบความก้าวหน้าปัญหาอุปสรรค • เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานและแก้ไขปัญหา 	<ul style="list-style-type: none"> • การให้ข้อมูล - รายงานผลการปฏิบัติงาน 	หน่วยงานที่นำไปปฏิบัติ ประชาชน	รายงานผลการปฏิบัติงานปีละ ๒ ครั้ง

ตารางที่ ๒ แสดงแผนการดำเนินงานการมีส่วนร่วมของประชาชน

ขั้นตอน/ รายละเอียด	ระยะเวลาดำเนินงาน ตุลาคม ๒๕๕๗ ถึง กันยายน ๒๕๕๘											
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
การเตรียมการ												
๑. แต่งตั้งคณะทำงานส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนแม่บทกรุงเทพมหานครว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๖	✕											
๒. คณะทำงานฯ สรุปรวบรวมและจัดเตรียมข้อมูลที่จะเผยแพร่แก่ประชาชน	↔											
การดำเนินการ												
๑. กำหนดกลุ่มเป้าหมาย ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย		✕										
๒. กำหนดวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วม และพิจารณาคัดเลือกเทคนิคหรือรูปแบบกิจกรรมการมีส่วนร่วม		✕										
๓. การจัดทำเอกสาร สื่อประชาสัมพันธ์ และแบบสอบถาม		✕										
๔. ดำเนินกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่												
✓ การประชาสัมพันธ์โครงการ			↔									
✓ การคัดเลือกมาตรการที่เหมาะสม			↔	→								
✓ การรับฟังความคิดเห็น					←	→						→
✓ การประกาศใช้แผนแม่บท												↔
การประมวลผล												
สรุปความต้องการ ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากกระบวนการมีส่วนร่วม						←	→					→

๗. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

๑. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ โครงการ Bangkok Master Plan on Climate Change ๒๐๑๓-๒๐๒๓ ประกอบด้วย หน่วยงานทั้งภายในและภายนอกกรุงเทพมหานคร

๑.๑ หน่วยงานภายในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ สำนักงานการจราจรและขนส่ง สำนักงานการโยธา สำนักงานการระบายน้ำ สำนักงานผังเมือง สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และสำนักสิ่งแวดล้อม

๑.๒ หน่วยงานภายนอกกรุงเทพมหานคร ได้แก่ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก กรมควบคุมมลพิษ สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่ง สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน และกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๒. เจ้าหน้าที่กรุงเทพมหานครผู้เคยเข้ารับการอบรมและศึกษาดูงาน ณ ประเทศญี่ปุ่น

๓. เจ้าหน้าที่กองจัดการคุณภาพอากาศและเสียง สำนักสิ่งแวดล้อม

๔. คณะที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญชาวญี่ปุ่นและคณะที่ปรึกษาชาวไทย ภายใต้โครงการความสนับสนุนของ JICA

๕. เอกชน และ ประชาชนทั่วไป

๘. ระยะเวลาดำเนินการ

เริ่มต้นตุลาคม ๒๕๕๗ – กันยายน ๒๕๕๘ รวมระยะเวลาในการดำเนินการ ๑๒ เดือน ตารางที่ ๒ แสดงแผนการดำเนินงานการมีส่วนร่วมของประชาชน

๙. แนวทางการประเมิน

๙.๑ ตัวชี้วัดความสำเร็จ

๑. มีช่องทางการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนแม่บทที่หลากหลายเทคนิคและรูปแบบ ที่เหมาะสมสำหรับแต่ละขั้นตอนของการจัดทำแผนแม่บทฯ ไม่น้อยกว่า ๓ ช่องทาง

๒. มีรายงานสรุปความคิดเห็นของประชาชนในการกำหนดมาตรการหรือกิจกรรมเพื่อการลดผลกระทบและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๓. ประชาชนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ของกลุ่มตัวอย่าง สนใจให้ความร่วมมือดำเนินกิจกรรมเพื่อการลดผลกระทบและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ตัวชี้วัดผลผลิต

กรุงเทพมหานครมีแผนยุทธศาสตร์ แนวทางการดำเนินงานของแผนแม่บทฯ มาตรการและกิจกรรมที่จะนำไปปฏิบัติบนพื้นฐานความต้องการของประชาชน ทำให้เกิดการยอมรับและให้ความร่วมมือในการลดผลกระทบและรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๙.๒ วิธีการประเมินผล

๑. แบบสอบถามประชาชนทราบว่าตนสามารถมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนแม่บทฯ ได้อย่างน้อย ๑ ช่องทาง

๒. ประชาชนสามารถทราบถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และสามารถระบุมาตรการหรือวิธีการที่จะช่วยลดผลกระทบและการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างน้อย ๒ วิธี

๓. ประชาชนกลุ่มเป้าหมายที่ไปทำการสำรวจความคิดเห็น ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ของกลุ่มตัวอย่าง แสดงความสนใจต้องการมีส่วนร่วมในการลดผลกระทบและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๙.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

แบบสอบถามความคิดเห็น

๑๐. ข้อเสนอแนะ

๑. รัฐหรือหน่วยงานราชการที่ดำเนินโครงการอันมีผลกระทบต่อประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อมจะต้องจัดให้มีการมีส่วนร่วมของประชาชน ไม่ใช่เพียงเพื่อให้ครบกระบวนการตามที่กฎหมายกำหนด แต่เพื่อรวบรวมความคิดเห็น ความต้องการของประชาชนมาช่วยในการตัดสินใจหรือการบริหารโครงการของรัฐได้อย่างรอบคอบ และเป็นการยอมรับร่วมกันโดยควรปรับปรุงให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นเริ่มต้น (Early consultation) ไปจนถึงสิ้นสุดโครงการ และควรมีการติดตามและประเมินผลเป็นระยะๆ

๒. เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการร่วมกันอย่างยั่งยืน ควรจัดการเตรียมการเชิงสถาบัน (Institutional arrangement) และฟื้นฟูเครือข่ายความร่วมมือลดปัญหาภาวะโลกร้อนระหว่างกรุงเทพมหานครและหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ๓๕ องค์กร ให้มีการดำเนินกิจกรรมและประสานความร่วมมือกันอย่างต่อเนื่อง

๓. กรุงเทพมหานครควรจัดสรรงบประมาณเพื่อการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้สร้างช่องทางการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการเพื่อการลดผลกระทบและการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ภาคผนวก

ภาคผนวก

ตารางสรุปประโยชน์และข้อจำกัดของเทคนิคการมีส่วนร่วม

เทคนิคการมีส่วนร่วม	ประโยชน์	ข้อจำกัด
เทคนิคการให้ข้อมูล		
๑) การจัดทำเอกสาร	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ไม่มีข้อจำกัดด้านการนำเสนอ ▪ ชี้แจงข้อเท็จจริงในรูปเอกสาร ▪ เป็นหลักฐานประกอบอ้างอิงในการดำเนินงาน 	<ul style="list-style-type: none"> • ส่วนวงการเขียนมักเป็นทางการหรือศัพท์ทางเทคนิค • ถ้าไม่สะดุดตา จะไม่มีผู้สนใจ • เป็นการสื่อสารทางเดียว • จำกัดเฉพาะผู้อ่านออก
๒) การจัดทำวีดิทัศน์	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ใช้ได้หลายครั้ง ▪ มีความสมจริงทั้งภาพและเสียงประกอบ ▪ ไม่มีความซับซ้อนในการทำงาน ▪ นำเสนอให้ผู้รับได้ครั้งละจำนวนมาก ▪ มีอายุการใช้งานยาวนาน 	<ul style="list-style-type: none"> • ต้นทุนสูง • ต้องใช้มืออาชีพ • เปลี่ยนแปลงข้อมูลได้ยาก • ต้องใช้ร่วมกับอุปกรณ์อื่น • ใช้ได้เฉพาะในสถานที่ที่มีไฟฟ้า
๓) การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสาร	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ช่วยอำนวยความสะดวกในการเป็นแหล่งข้อมูลและข่าวสารที่มีให้บริการ 	<ul style="list-style-type: none"> • เป็นการสื่อสารทางเดียว • การหาสถานที่ให้เหมาะสมกับการเป็นศูนย์กลาง • ข้อมูลที่จะต้องทันสมัยตลอดเวลา
๔) การสื่อสารผ่านทางสื่อมวลชน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ กระจายข้อมูลได้กว้างและรวดเร็ว ▪ สื่อมวลชนได้ข้อมูลเพื่อไปเผยแพร่ได้อย่างถูกต้อง ▪ กรณีผ่านวิทยุกระจายเสียงหรือหอกระจายข่าวชุมชนทำให้เข้าถึงคนทุกระดับ และไม่เสียเวลา 	<ul style="list-style-type: none"> • การเตรียมข้อมูลที่มีความถูกต้อง เพราะสื่อมวลชนต้องไปนำเสนอ • ประชาชนผู้สนใจไม่ได้เข้าร่วม ในกรณีเฉพาะกลุ่มสื่อมวลชน • การสื่อสารผ่านวิทยุไม่สามารถเสนอรายละเอียดที่ซับซ้อนได้ • ช่วงเวลาในการสื่อสารผ่านวิทยุต้องสอดคล้องกับผู้ฟังที่มีเวลาว่างพอที่จะฟังได้ • การใช้ภาษาในการสื่อสารต้องให้เหมาะสม เช่น ภาษาถิ่น เป็นต้น
๕) การให้ข้อมูลข่าวสารโดยตรง จากเจ้าของโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ผู้เข้าร่วมมีประสบการณ์โดยตรงด้วยตนเอง ▪ ใช้ได้กับผู้ฟังหลายกลุ่ม 	<ul style="list-style-type: none"> • ผู้นำเสนอต้องมีการเตรียมตัวมาอย่างดี • ไม่สามารถคุมคนที่ไม่สนใจได้ ใน

เทคนิคการมีส่วนร่วม	ประโยชน์	ข้อจำกัด
<ul style="list-style-type: none"> - ทักษะศึกษา - การนำเสนอ - การชี้แจงในการประชุมของทางราชการ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ รับรู้อย่างทั่วถึงและรวดเร็ว ▪ กรณีการศึกษาจะสร้างความเพลิดเพลินพร้อมไปกับการเรียนรู้และสนใจผู้เข้าร่วม 	<ul style="list-style-type: none"> • กรณีการศึกษา • ค่าใช้จ่ายสูงในการศึกษาและการจัดประชุมชี้แจง • ต้องคำนึงถึงข้อจำกัดของกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วม
เทคนิคการรับฟังความคิดเห็น		
๑) การสัมภาษณ์รายบุคคล	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ได้สังเกตปฏิกิริยาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ▪ เก็บข้อมูลเป็นลายลักษณ์อักษรได้ กรณีผู้ให้สัมภาษณ์อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ ▪ เป็นการพูดคุยตัวต่อตัว ให้รายละเอียดที่ลึกซึ้งกว่า 	<ul style="list-style-type: none"> • ค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง ใช้เวลาและจำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ในปริมาณที่เหมาะสม • ผู้สัมภาษณ์ควรฝึกฝนมาก่อน
๒) การสนทนากลุ่มย่อย	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ค่าใช้จ่ายค่อนข้างน้อย ท่าง่าย ▪ เรื่องอ่อนไหว หรือเรื่องที่จะก่อให้เกิดการขัดแย้ง จะใช้ได้ดีมาก ▪ มีความยืดหยุ่นในการค้นหาประเด็นหรือข้อมูล ▪ คนเข้าร่วมเท่าเทียมกัน ช่วยลดความกลัวเกรง 	<ul style="list-style-type: none"> • ควรเลือกผู้ดำเนินการสนทนาที่มีบุคลิกภาพในการเชิญชวนให้คนพูด • ข้อมูลจะประมวลและวิเคราะห์ตีความยาก เพราะหลากหลาย • ผู้เข้าร่วมมักถือความระมัดระวังมากกว่าเป็นตัวแทนชุมชน
๓) การแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ติดตั้งที่ใดก็ได้ ▪ แสดงความคิดเห็นจากที่ใดก็ได้ซึ่ง Internet อยู่ในบริเวณนั้นๆ 	<ul style="list-style-type: none"> • ต้องอาศัยเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ช่องทางโทรคมนาคม • ใช้ได้เฉพาะประชาชนผู้มีความรู้ความเข้าใจ
๔) การสำรวจความคิดเห็น	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ข้อมูลเจาะกลุ่มเฉพาะได้ดี ▪ ผู้ไม่ประสงค์ออกนามในแบบสอบถาม สามารถทำได้เต็มที่ และสบายใจ ▪ วัดปริมาณได้ ▪ การสอบถามทางโทรศัพท์ได้รับความเห็นได้ทันที 	<ul style="list-style-type: none"> • แบบสอบถามอาจไม่ได้แสดงความคิดเห็นของชุมชนอย่างแท้จริง • ผลที่ได้ขึ้นอยู่กับสัดส่วนการตอบแบบสอบถาม • ใช้เวลามาก ต้องสุ่มตัวอย่าง • การแปลผลที่ได้อาจคลาดเคลื่อน • เป็นการสื่อสารทางเดียว • การสอบถามทางโทรศัพท์ไม่ค่อย

เทคนิคการมีส่วนร่วม	ประโยชน์	ข้อจำกัด
		โปร่งใส
๕) สายด่วนสายตรง	<ul style="list-style-type: none"> ▪ สะดวก รวดเร็ว ถ้ามีโทรศัพท์ ▪ ลดการเผชิญหน้า ▪ ได้ข้อมูลจากหลากหลายคน ▪ ค่าใช้จ่ายไม่มากในการดำเนินการ 	<ul style="list-style-type: none"> ● ใช้ได้เฉพาะพื้นที่ติดตั้งโทรศัพท์ ● ค่าใช้จ่ายสูงในระยะแรกเป็นภาระของทีมงานมากในการตอบคำถามที่รวดเร็ว
๖) การปรึกษาหารือ อย่างเป็นทางการ (ประชาพิจารณ์)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นทางการ ประชาชนมั่นใจว่าความคิดเห็นถึงผู้ตัดสินใจ ▪ เปิดโอกาสให้มีการซักถามได้ถึงข้อสงสัย ▪ เกิดระบบการตรวจสอบการใช้ดุลยพินิจของผู้มีอำนาจ ▪ ต้องมีการบันทึกความคิดเห็นเป็นลายลักษณ์อักษร 	<ul style="list-style-type: none"> ● มีความเป็นทางการสูง ● เป็นการโต้แย้งแบบเผชิญหน้า อาจนำไปสู่ความขัดแย้ง ● ใช้เงินทุน บุคลากร และเวลาสูงมาก ● ควรทำร่วมกับเทคนิคการมีส่วนร่วมอื่น
เทคนิคการปรึกษาหารือ		
๑) เวทีสาธารณะ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ยืดหยุ่นและเปิดกว้างสำหรับทุกคน ▪ เปิดโอกาสให้ซักถาม โต้ตอบ ▪ มีเจ้าหน้าที่ประจำโต๊ะข้อมูล เพื่อให้และรับข้อมูลเพิ่มเติม 	<ul style="list-style-type: none"> ● ถ้าในพื้นที่โครงการมีความขัดแย้ง เวทีนี้อาจทำให้เกิดความขัดแย้งเพิ่มขึ้น ● ต้องคำนึงถึง วัน เวลา สถานที่ ต้องสัมพันธ์กับด้านอาชีพ ศาสนา วัฒนธรรม
๒) การพบปะแบบไม่เป็นทางการ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ช่วยสร้างความไว้วางใจ และสายสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เพราะไม่เป็นทางการ ▪ รู้สึกผ่อนคลายและติดต่อสื่อสารได้สะดวกและง่ายขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> ● ต้องใช้เวลาที่ยาวนานในการวางแผนและการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ ● ประชาชนเข้าร่วมค่อนข้างน้อย
๓) การจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนแก่ชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ มีความใกล้ชิดและทราบปัญหาที่แท้จริง ▪ สามารถดำเนินกิจกรรมย่อยให้สอดคล้องกับสถานการณ์ได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ● ใช้เวลาและบุคคลจำนวนมาก ● มีความยากในการสื่อต่อชุมชนให้ เป็นไปในทางเดียวกัน
๔) การประชุมเชิงปฏิบัติการ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ เลือกร่วมเฉพาะที่สนใจ และที่เกี่ยวข้องได้ดี ▪ ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับที่สูง 	<ul style="list-style-type: none"> ● การกระจายข้อมูลไม่ค่อยดี ● จัดเวลาที่เหมาะสมได้ยาก ● ค่าใช้จ่ายสูง

เทคนิคการมีส่วนร่วม	ประโยชน์	ข้อจำกัด
	<p>มีปฏิสัมพันธ์กันตลอดเวลา</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ใช้จัดลำดับความสำคัญของปัญหา ▪ ใช้ทบทวนแผนหรือการพัฒนาแผนการปฏิบัติงาน 	<ul style="list-style-type: none"> • ใช้เวลาเตรียมการมาก • ผู้นำการประชุมต้องชำนาญ • ข้อมูลอาจเบี่ยงเบนตามผู้นำการประชุม
๕) คณะที่ปรึกษา	<ul style="list-style-type: none"> ▪ สร้างกลไกการมีส่วนร่วมจากตัวแทนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างต่อเนื่อง ▪ เกิดมุมมอง ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญรอบด้านสำหรับสมาชิกในคณะที่ปรึกษา ▪ สมาชิกในคณะที่ปรึกษาช่วยเป็นกระบอกเสียงในการประชาสัมพันธ์โดยอัตโนมัติ 	<ul style="list-style-type: none"> • การประชุมไม่สามารถทำได้อีกครั้ง เพราะนัดหมายยาก • มักตั้งอยู่ในความสนใจส่วนบุคคลหรือหน่วยงานที่ตนสังกัด ทำให้ขาดเป้าหมายร่วมกันได้

ที่มา : คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๒